

CHỦ ĐỀ 5. ÔN TẬP TÙY BÚT, TẢN VĂN**MÔN: NGỮ VĂN – CÁNҺ ĐIỀU - LỚP 7****BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****A. Lý thuyết****1. Lý thuyết về tùy bút, tản văn**

Thể loại	Khái niệm	Đặc điểm
Tùy bút	Là một thể trong kí, dùng để ghi chép, miêu tả những hình ảnh, sự việc mà người viết quan sát, chứng kiến	Thể hiện cảm xúc, tình cảm, suy nghĩ của tác giả trước các hiện tượng và vấn đề của đời sống
Tản văn	Là loại văn xuôi ngắn gọn, hàm súc có cách thể hiện đa dạng (trữ tình, tự sự, nghị luận, miêu tả,...)	Mang tính châm phá, bộc lộ trực tiếp suy nghĩ, cảm xúc của người viết qua các hiện tượng đời sống thường nhật, giàu ý nghĩa xã hội.

2. Khái quát nội dung chính của các văn bản

Văn bản	Tác giả	Xuất xứ	Nội dung chính	Giá trị nghệ thuật
<i>Cây tre Việt Nam</i>	Thép Mới (1925-1991)	Bài “Cây tre Việt Nam” sáng tác năm 1955, là lời bình cho bộ phim cùng tên của nhà điện ảnh Ba Lan.	- Cây tre là người bạn thân thiết lâu đời của người nông dân và nhân dân Việt Nam. - Cây tre có vẻ đẹp bình dị và nhiều phẩm chất quý báu. - Cây tre đã thành một biểu tượng của đất nước Việt Nam, dân tộc Việt Nam.	- Nhiều chi tiết, hình ảnh chọn lọc mang ý nghĩa biểu tượng. - Sử dụng rộng rãi và thành công phép nhân hóa, lời văn giàu cảm xúc và nhịp điệu.
<i>Người ngời đợi trước hiên nhà</i>	Huỳnh Như Phương (1955)	Trích <i>Thành phố - những thước phim quay chậm</i> , NXB Trẻ, Thành phố Hồ Chí Minh, 2018)	Văn bản kể về câu chuyện của vợ chồng dì Bảy, một câu chuyện buồn về một người vợ mòn mỏi đợi chồng đi kháng chiến rồi nhận hung tin chồng đã chết. Câu chuyện đã phản ánh sự tàn khốc của chiến tranh đã chia lìa biết bao	- Ngôn ngữ giản dị, gần gũi - Nghệ thuật kể chuyện nhẹ nhàng, lời cuốn

			gia đình, cướp đi những người con, người chồng, người cha của bao người phụ nữ.	
<i>Trưa tha hương</i>	Trần Cư (1918-2002)	- Ra đời 17/07/1943 - Đoạn trích trong SGK trích từ <i>Tổng hợp Văn học Việt Nam</i> , tập 30A, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội, 1995	Thuật lại nỗi nhớ quê hương da diết của một người con lâu ngày rời xa quê hương. Chỉ với những âm thanh quen thuộc, đơn sơ, mộc mạc, đã gọi lại trong trái tim những kỉ niệm xưa cũ không thể nào quên.	- Nghệ thuật tả cảnh đặc sắc, bức tranh nông thôn buổi trưa hiện ra chân thực, sinh động. - Ngôn ngữ giàu chất thơ, thể hiện cảm xúc nhớ thương, da diết.

B. Bài tập

Câu 1. Đọc văn bản *Cây tre Việt Nam* và trả lời các câu hỏi:

- Theo văn bản, cây tre gắn bó với người Việt trong những hoạt động nào của đời sống hằng ngày?
- Hình ảnh “Tre, anh hùng lao động. Tre, anh hùng chiến đấu!” thể hiện ý nghĩa gì?
- Em hiểu câu “Tre già măng mọc” trong văn bản có ý nghĩa gì?
- Vì sao tác giả lại khẳng định cây tre là biểu tượng cao quý của dân tộc Việt Nam?
- Tác giả đã sử dụng những biện pháp nghệ thuật nào để làm nổi bật vẻ đẹp của cây tre?

Câu 2. Đọc văn bản *Người ngồi đợi trước hiên nhà* và trả lời các câu hỏi:

- Nhân vật chính trong văn bản là ai? Họ có mối quan hệ gì với người kể chuyện?
- Vì sao dì Bảy không đi bước nữa suốt nhiều năm sau khi dựng Bảy đi tập kết?
- Chi tiết nào trong truyện khiến em cảm động nhất? Vì sao?
- Tác giả đã sử dụng những chi tiết nào để thể hiện sự khắc nghiệt của chiến tranh?
- Theo em, hình ảnh “dì Bảy ngồi trước hiên nhà nhìn con đường kéo dài như nỗi chờ mong trong vô vọng” mang ý nghĩa gì?

Câu 3. Đọc văn bản *Trưa tha hương* và trả lời các câu hỏi:

- Văn bản “Trưa tha hương” kể về một buổi trưa ở đâu?
- Tiếng võng đưa và lời ru em gợi cho nhân vật “tôi” nhớ đến điều gì?
- Vì sao nhân vật “tôi” lại xúc động khi nghe tiếng ru em và tiếng võng kéo kệt?
- Theo em, hình ảnh “tiếng võng đưa kéo kệt như nạo vào hồn” có tác dụng gì trong việc thể hiện tâm trạng của nhân vật?
- Thông điệp nào được thể hiện qua văn bản “Trưa tha hương”?

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

Câu 1:**Phương pháp:**

Đọc kĩ văn bản

Chú ý các chi tiết, từ ngữ đặc sắc

Lời giải chi tiết:

- a. Cây tre gắn bó với người Việt trong nhiều hoạt động như: dựng nhà, làm cửa, võ ruộng, làm cối xay, gói bánh chưng, làm đồ chơi, làm điều cày, làm nôi, làm giường...
- b. Câu văn thể hiện tinh thần dũng cảm, bất khuất và sự đóng góp to lớn của tre trong cả lao động và chiến đấu bảo vệ quê hương đất nước.
- c. Câu “Tre già măng mọc” tượng trưng cho sự kế thừa, tiếp nối giữa các thế hệ người Việt Nam – thế hệ sau sẽ tiếp nối truyền thống tốt đẹp của cha ông.
- d. Vì tre mang những phẩm chất đáng quý như: mềm mại mà kiên cường, mộc mạc mà trung thành, thẳng thắn, thủy chung, dũng cảm – giống như phẩm chất con người Việt Nam.
- e. Tác giả sử dụng: hình ảnh so sánh (tre như người), điệp ngữ (tre với người...), nhân hóa (tre hi sinh, tre chiến đấu...), liệt kê (tre, nứa, mai, vầu...), để khắc họa sâu sắc phẩm chất và vai trò của cây tre.

Câu 2:**Phương pháp:**

Đọc kĩ văn bản

Chú ý các chi tiết, từ ngữ đặc sắc

Lời giải chi tiết:

- a. Nhân vật chính là dì Bảy – dì ruột của người kể chuyện.
- b. Vì dì Bảy luôn giữ niềm tin dượng sẽ trở về, nên từ chối tất cả lời ngỏ ý, sống thủy chung, chờ đợi suốt 20 năm.
- c. Chi tiết cảm động nhất là dì Bảy ngày nào cũng ngồi trước hiên nhà nhìn ra đường chờ dượng về. Vì nó thể hiện nỗi mong nhớ, sự thủy chung son sắt của dì suốt mấy chục năm.
- d.
 - Cảnh người thân ly tán khi tập kết ra Bắc.
 - Ba và ông ngoại của người kể hi sinh.
 - Dượng Bảy mất ngay trước ngày hòa bình.
 → Những chi tiết này cho thấy chiến tranh gây mất mát lớn lao, để lại nỗi đau lâu dài.
- e. Đó là hình ảnh ẩn dụ, thể hiện nỗi nhớ nhung, chờ đợi dằng dặc, vô vọng của dì Bảy đối với dượng. Nó tượng trưng cho sự hy sinh thầm lặng và thủy chung của người phụ nữ Việt Nam thời chiến.

Câu 3:**Phương pháp:**

Đọc kĩ văn bản

Chú ý các chi tiết, từ ngữ đặc sắc

Lời giải chi tiết:

- a. Văn bản kể về một buổi trưa ở bến Chúp, nơi nhân vật “tôi” ghé thăm một người bạn ở bên kia sông Cửu Long.
- b. Gợi nhớ đến quê hương, gia đình và tuổi thơ – những buổi trưa có tiếng ru em, tiếng võng đưa, hình ảnh mẹ, cha, vú em và căn nhà thân thuộc.
- c. Vì tiếng ru và tiếng võng làm sống lại kí ức tuổi thơ, nỗi nhớ nhà, và giúp nhân vật nhận ra giá trị của hạnh phúc gia đình mà trước đó không nhận thấy.
- d. Đây là hình ảnh gợi cảm (thính giác → tâm trạng), diễn tả sự day dứt, cô đơn và nhớ quê hương sâu sắc của nhân vật khi sống xa nhà.
- e. Văn bản nhấn mạnh giá trị của quê hương và gia đình – những điều tưởng bình dị nhưng lại sâu sắc và thiêng liêng, nhất là khi ta xa cách và cô đơn.